

PÁLYÁZAT

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ÉS
A HONISMERETI SZÖVETSÉG

az Országos Széchényi Könyvtár
az Országos Levéltár és
az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum

támogatásával
2001–2002. évre

„A TUDÁS FORRÁSAI”
címmel országos helytörténeti pályázatot hirdet
ifjúsági és felnőtt kategóriában
amatőr történészek számára.

A PÁLYÁZAT BENYÚJTÁSI HATÁRIDEJE: 2002. január 31.

Pályázni lehet Magyarország és a Kárpát-medence történetét felölelő bármely helytörténeti témát feldolgozó munkával, amely Magyarország és a határon túli magyarok lakta települések, illetve a történelmi Magyarország területén élő nemzetiségek és kisebbségek (elsősorban XX. századi) ipar-, gazdaság-, művelődés-, politika-, intézmény-, család- és egyháztörténetét dolgozza fel.

A Széchényi Ferenc által alapított első nyilvános közgyűjtemény létrehozásának 200. évfordulója alkalmából a pályázaton *kiemelt témaként* ajánljuk feldolgozásra:

- múzeumok, könyvtárak, levéltárak (közgyűjtemények), falumúzeumok, tájházak, szabadtéri múzeumok, ipari, műszaki, kereskedelmi, mezőgazdasági, képzőművészeti, egyházi és magángyűjtemények, iskolamúzeumok, helytörténeti vonatkozású kisgyűjtemények megalkotásának, működésének története, kiállításainak, gyűjteményeinek bemutatása;
- a közgyűjtemények köré szerveződő baráti körök, egyéb szakkörök, klubok, társaságok, alapítványok bemutatása.

Pályázati feltételek:

– A pályázaton nem vehetnek részt, akik múzeumok, illetve történelemmel foglalkozó tudományos intézetek munkatársai és olyan kutatók, akik a történelem valamely korszakával, illetve ágazatával hivatásszerűen foglalkoznak.

– A pályázat minimális terjedelme 20 gépelt oldal, vagy ennek megfelelő oldalszámú kézirat, illetve számítógépes szedés. A pályázatot a felhasznált források jegyzékével és hivatkozási jegyzetekkel kell ellátni.

– A pályázatra olyan munkák küldhetők be, amelyek helyszíni gyűjtések, történeti, levéltári forrásokon és könyvtári kutatásokon alapuló eredeti ismeretanyagot tartalmaznak.

– A pályázatra nem adható be megjelent vagy kiadás alatt álló, más országos pályázaton szerepelt, illetve ott helyezést elért dolgozat.

– A pályázatra mindkét kategóriában beküldhetők egyéni és csoportos munkák. Egy pályázó több pályamunkát is beküldhet.

– A határidő után érkezett pályamunkákat csak a következő pályázatra tudjuk besorolni.

Pályadíjak

Felnőtt kategóriában

I. díj.	II. díj.	III. díj
40 000 Ft	35 000 Ft	30 000 Ft

Ifjúsági kategóriában

I. díj	II. díj.	III. díj
20 000 Ft	15 000 Ft	10 000 Ft

A díjazásban nem részesült, de színvonalas dolgozatokat a bírálóbizottság tárgyutalomban, vagy dicséretben részesíti.

A bírálóbizottság a rendelkezésre álló anyagi eszközök keretei között a fentiekől eltérhet.

Eredményhirdetés

2002. júliusban

**a XXX. Országos Honismereti Akadémián, illetve
a Honismeret 2002/4. számában.**

Egyéb tudnivalók:

– Összefüggő munkát részenként nem lehet beadni.

– A pályázó külön lapon közölje nevét, pontos címét (telefonszámát), az életkorát és a foglalkozását.

– A pályázat kiírásának nem megfelelő dolgozatokat nem őrizzük meg. A díjazásban nem részesült, de színvonalas pályázatokat a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Adattárában helyezzük el.

– A dolgozatról készült bírálat lektori véleményként nem használható, azt csak külön kérsre, díjazás ellenében tudunk küldeni.

– Ha a díjazott pályamunka megjelenik, a szerző köteles feltüntetni azt, hogy a dolgozat részt vett az országos helytörténeti pályázaton.

– A dolgozat beérkezéséről csak megcímzett és felbélyegzett válaszboríték esetén tudunk értesítést küldeni.

– A díjak odaítéléséről szakmai zsűri dönt, a pályamunkákról készült szakmai bírálatok alapján.

– A pályázat eredményéről írásbeli értesítést csak a díjazottak kapnak.

– A pályázattal kapcsolatban információt kérhetnek a 06-1-327-77-61 telefonszámon *Halminé dr. Bartó Annától*.

– A pályázatot az alábbi címre küldjék:

**Magyar Nemzeti Múzeum
Történeti Adattár
1370 Budapest, Pf. 364.**

Budapest, 2001. március

Magyar Nemzeti Múzeum

Honismereti Szövetség

A Néprajzi Múzeum

a Honismereti Szövetség, az ELTE BTK Folklór Tanszéke,
a Magyar Néprajzi Társaság, az MTA Néprajzi Kutatóintézet
és a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum támogatásával
2001–2002. évre meghirdeti

a XLVII. Országos Néprajzi Gyűjtőpályázatot

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy továbbra is csak a kiírásban szereplő témakörökben érkezett pályamunkákat tudjuk értékelni és díjazásban részesíteni. A feldolgozásra ajánlott témákat 5 évig minden évben meghirdetjük.

Ajánlott témakörök

1. *Kereszténység 2000 éve – Népi vallásosság és szakrális emlékek az ezredvégi Magyarországon.* Feldolgozásra javasoljuk a napjainkban élő és gyakorolt népi vallásosság, vallási kultusz, illetve gyakorlat különböző formáit (pl. értékrend, egyházi ünnepek, szentek kultusza, halottkultusz, zarándoklat, búcsújárás, fogadott ünnepek stb.). A pályázóknak a feldolgozáshoz többféle megközelítést is tudunk ajánlani.

1. Egy település vagy egy kisebb közösség (egy felekezet) mai népi vallásosságának felmérése.

2. Egy ma jellemző vallási kultusz eseményeinek a részletes bemutatása.

3. Egyéni vagy családi vallásosság és kultusz változatos formáinak feltárása, a vallási élet és kultusz egyéni vagy családi jellegzetességeinek részletes bemutatásával.

Minden esetben – különösen az 1. és 2. megközelítés választása esetén – törekedni kell a kultuszok helyének (pl. templom, kálvária, út menti kereszt, temető, magánházak stb.), időpontjának (a készülődéstől a hazaérkezésig), a kultuszban résztvevő és az azt szervező személyeknek, specialistáknak (búcsúvezető, szentember, előimádkozó, Mária lányok stb.) testületeknek, valamint a kultuszhoz kapcsolódó tárgyakkal, ereklyékkel a részletes bemutatására, megőrkítésére. A bemutatáskor a feldolgozási módszerként a leírást javasoljuk, kiegészítve fotózással, videózással vagy hangzóanyag készítésével.

A téma feldolgozását több útmutató is segíti: Kérdőív a magyar népi temetők vizsgálatához; *Barna Gábor–Nádasi Éva*: Kérdőív a búcsújárás néprajzi kutatásához; *Kriston Vizi József*: Kérdőív egy község szakrális emlékeiről; *S. Laczkovits Emőke*: Kérdőív a templomi ülésrend szokásainak összegyűjtéséhez; Kérdőív a temetkezés rendje szokásainak összegyűjtéséhez; *Madar Ilona*: Kérdőív az Úrvacsora néprajza című témakör tanulmányozásához; *Varga Zsuzsa*: Szakrális emlékek.

2. *Az 1848–49-es szabadságharc emlékezete napjainkban (utoljára került meghirdetésre!)* Március 15. megünneplése, emlékműavatás, olvasókörorok és egyletek a két világháború között, 1848 jelenkori emlékezete, emlékei. Az ünnep szimbolikájának változásai: mit tartanak és tartottak korábban fontosnak 1848-ból a megemlékező beszédek, milyen jelképek szerepelnek különösen nagy hangsúllyal. A jelenség megismeréséhez, elemzéséhez a beszédek, az ünnepségek részletes dokumentálását (fotó, videó, hangfelvétel) kérjük.

A téma feldolgozását a „Szempontok az 1848-as népi hagyományok gyűjtéséhez” című útmutató segíti.

3. *Falusi és városi kisközösségek mindennapjai.* Feldolgozásra javasoljuk egy-egy vallási közösség (pl. kiségyházak, szekták), etnikai csoportok, különféle egyesületek (horgász, hagyományőrző, néptánc, városvédő stb.), klubok (nyugdíjas, futball, kosárlabda vagy kézilabda csapat helyi szurkolói csoportja, egy-egy rock-pop zenei együttes klubja stb.), valamint a szórakozással vagy spontán együttlétek alkalmával kialakuló társaságok (kocsma, söröző törzsvendégei, a település diszkójának szerepe a fiatalok életében stb.), egy utca, egy ház, egy emelet lakóinak életét. Írják le tényszerűen ezen kisközösségek születésének és működésének tör-

ténetét, jelezzék hányan tartoznak közéjük, a tagok milyen korúak és neműek, milyen a társadalmi helyzetük. Mutassák be részletesen a közösségek programjait és tevékenységét. Hány-szor, mikor, hol találkoznak; melyek a csoportközösség legfontosabb tárgyai, ereklyéi. Javasoljuk továbbá a közösségi együttlétek egy-egy hétköznapi, illetve rendkívüli, ünnepi alkal-mának részletes leírását és bemutatását, megőrkítését fotóval, videóval vagy hangzó anyag-gal. Kíséreljék meg a hasonló közösségekkel, csoportokkal való viszony és kapcsolat bemutatását.

További témaként javasoljuk egy-egy család történetének, hétköznapi életének feldolgoz-ását. Mutassák be részletesen a családi élet helyszínait (ház, lakás) és annak változását, átalaku-lását, a közös családi életet és tevékenységeit (pl. szórakozás, nyaralás, idősök és fiatalok együttléte stb.), az együtt élők számának, összetételének változásait. Illusztrálják a pálya-munkát minél több fényképpel, esetleg videóval.

Útmutató: *Molnár Mária*: Útmutató családtörténeti vizsgálathoz: Honismeret 1981/2: mel-léklet, *Szenti Tibor*: Szempontok a paraszt önéletrajz-íráshoz: Honismeret 1979/4. 64–64. old. A témakör további részeinek feldolgozását készülő útmutató is segíteni fogja.

4. *Mai tárgyaink története – eszközeik készítésével*. Az eszközeik készítése során töre-kedni kell arra, hogy dokumentálásra kerüljön a kiválasztott lakás vagy annak egy helyisége (ebédlő, hálószoba, nappali, konyha) összes tárgya. Mire, ki(k) és miért használja az adott he-lyiséget és a benne lévő tárgyakat, mely tárgyakat tartanak különösen fontosnak (pl. emlék-tárgyak), értékesnek, mi ennek az oka és mi a tárgyak története (mikor, kitől kapták-vették, miért tartják fontosabbnak a többi tárgynál, milyen családi vagy egyéni élmények, események kötődnek hozzá). A téma részletes feldolgozását egy részletes útmutató is segíti: *Szarvas Zsu-za*: Gyűjtési útmutató eszközeik készítéséhez – tárgyegyüttesek feldolgozásához.

A téma egy speciális területét jelenti az alváshoz kapcsolódó tárgyak vizsgálata, beleértve azok használatának változását az egymást követő generációk életében. Ehhez az összetett vizsgálathoz (az alvás tárgyai és szokásai) ajánljuk a következő kérdőívet: *Zentai Tünde*: A né-pi alváskultúra emlékei, alvási szokások.

Továbbá javasoljuk a gazdálkodás vagy egy-egy iparos, háziiparos teljes, mai eszközkész-letének felmérését és tevékenységének feldolgozását (az egyes eszközök története a beszer-zéstől a hozzájuk fűződő élményekig, emlékekig). Minden esetben javasoljuk a fényképpel való megőrkítést is!

5. *A településkép és változása a XIX–XX. században*. Egy kiválasztott településen térképek, ar-chív felvételek, felmérések, illetve néprajzi gyűjtés alapján. A témához számos kérdőív és út-mutató áll a gyűjtők rendelkezésére.

Új téma!!

6. *Hadifogság, munkatábor, internálás*. Az események és a történet leírásánál, a történeti ese-mények tárgyalása mellett, részletesen dolgozzák fel egyéni „élményeiket”, a fogság minden-napjait, a sorstársakhoz való viszonyt (barátságok, ellentétek). Munkáikhoz mellékeljenek minél több eredeti dokumentumot (pl. levelezés, a fogságban írt versek vagy az ott készített tárgyak, rajzok!)

Pályázati feltételek

1. A pályázatra nyílt, azon bárki részt vehet, aki néprajzi kutatással hivatásszerűen nem foglalkozik és nem ezeken a területeken szerezte (vagy fogja szerezni) szakképesítését.

2. A pályázatra olyan munkák adhatók be, amelyek az ajánlott témákat dolgozzák fel és sa-ját tapasztalaton, helyszíni gyűjtésen, történeti, levéltári kutatáson alapuló eredeti ismeret-anyagot tartalmaznak.

3. Nem adható be a pályázatra megjelent, kiadás alatt álló, más országos pályázatokon részt vett, vagy közgyűjteményben elhelyezett munka, főiskolai, egyetemi szakdolgozat.

4. A pályázatok minimális terjedelme felnőtt tagozatban 25 oldal, ifjúsági tagozatban 10 oldal.

5. A határidő után érkezett pályamunkákat csak a következő évi pályázatra tudjuk besorol-ni.

Egyéb tudnivalók

– Egy pályázatból több pályamunkát is elfogadunk, és több pályázó, vagy szakkör közösen is készíthet pályaművet.

– Összefüggő munkákat részenként nem lehet beadni, de több különböző munka alkothat lazán összefüggő sorozatot a későbbiek során.

– A pályázatnak tartalmaznia kell a szerző nevét, pontos címét, az életkorát és foglalkozását.

– A pályázók munkáját segítik a különböző témákhoz – szakemberek által – készített útmutatók és kérdőívek. Amennyiben ezek közül valamelyiket felhasználja a gyűjtő, azt a pályamunka elején fel kell tüntetni. A kérdőíveket, útmutatókat a **Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában** személyesen vagy levélben, válaszboríték megküldésével lehet beszerezni.

Cím: 1055 Budapest, Kossuth tér 12.

– A pályázati kiírásnak nem megfelelő dolgozatokat (pl. az előírt minimumnál kisebb terjedelem) nem őrizzük meg. Kivételt csak a magas színvonalúak jelenthetnek, amelyek a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárának gyűjteményeit fogják gazdagítani.

– Ha a díjazott pályamunka megjelenik, a szerző köteles feltüntetni azt, hogy a dolgozat részt vett az Országos Néprajzi Gyűjtőpályázaton. A megjelent munka két példányát kérjük a Néprajzi Múzeumnak megküldeni. (A dolgozatról készült bírálat nem használható lektori véleményként!)

– A dolgozat beérkezéséről csak megcímezett és felbélyegzett válaszboríték esetén tudunk értesítést küldeni.

– A díjak odaítéléséről országos zsűri dönt, a pályamunkákról készített szakmai bírálatok alapján.

Pályadíjak

(a Néprajzi Múzeum tervezi a pályadíjak megemelését)

Felnőtt tagozat:

I. díj	II. díj	III. díj	IV. díj
30 000	25 000	20 000	10 000 Ft

Ifjúsági tagozat:

20 000	15 000	10 000	5000 Ft
--------	--------	--------	---------

valamint dicsérő oklevelek.

A pályázatok benyújtási határideje: 2002. március 1.

Budapest, 2001. március 25.

Néprajzi Múzeum
1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.
Internet: www.neprajz.hu

A XXI. Ózdi Honismereti Pályázat

Ünnepélyes keretek között osztották ki a XXI. Ózdi Honismereti Pályázat díjait a Bükk Művelődési és Vendéglátó Ház éttermében. A megjelenteket Horváthné Gulyás Erzsébet, az intézmény igazgatója köszöntötte, majd Gazsikné Kovacsics Erzsébet közművelődési főfelügyelő ismertette dr. Veres László megyei múzeumigazgató lektori véleményét a pályamunkákról. Ebben egyebek között leszögezte: „Féltettük a honismereti mozgalmat attól, hogy az idősök eltávozása után nem lesz utánpótlás. Hálaistennek, aggodalmunk nem volt jogos, mert újabb és újabb kutatók léptek az eltávozottak nyomdokaiba, és az országos jelentőségű ózdi honismereti mozgalom sok új fiatal, főleg diák belépésével gazdagodott. Ma már elmondható, hogy az elmúlt évekhez hasonlóan a fiatalok vannak többségben a pályázók közül és ők jelentik a jövő zálogát. (...) Az ózdi honismereti mozgalom évtizedek óta megyehatárokon túli jelentőségű és példát adott más településeknek, hiszen 1996 óta Abaújban, Gömörben és Tokaj-Hegyalján is az ózdi mintát követve hirdetnek meg gyűjtőpályázatokat.”

Az ez évi pályázatra 13 pályamunka érkezett 540 oldal terjedelemben. E munkák közül 5 felnőtt kategóriás és 8 ifjúsági kategóriás pályázat. A témaválasztás széles skálán mozog és újdonság, hogy csupán egy néprajzi munka, a többi történeti, üzemtörténeti, szociológiai témájú. Különösen az ifjúsági pályázók körében kedvelt téma napjaink, illetve a közelmúlt történelme. A pályázat területileg is kiszélesedett, hiszen a 13 pályamunkából csak 6 dolgozat foglalkozik ózdi témakörrel, a többi Sajónémetihez, Borsodnádásdhoz, Szentsimonhoz, Hangonyhoz fűződik.

Eredmények: *Ifjúsági kategória.* I. helyezést ért el *Kovács Livia*, (a József Attila Gimnázium 10/A osztályos tanulója). Dolgozatának címe: A családom élete a két világháború alatt. A dolgozat eredeti források felhasználásával készült, nagyszerűen dokumentált családtörténeti monográfia. Adatközlése, tartalma és számos melléklete alapján kiemelkedően értékes munka.

II. helyezést ért el az ózdi *József Attila Gimnázium 10/F osztályának 12 fős alkotógárdája*. Pályamunkájuk címe: Az élő történelmünk. A szerzők feldolgozták 9 ózdi és 5 Ózd környéki egyházközség történelmének jelentősebb állomását.

III. helyezett *Lezák Ádám* (a Bródy Imre Szakközépiskola 10/A osztályos diákja): Rabvágás Sajónémetiben című dolgozata. A szerző, Sajónémeti településtörténetének ismertetése után a keleti palócok körében elterjedt farsangi dramatikus népszokás eredetével foglalkozik.

Felnőtt kategória: I. helyezett: *Vozár Gyuláné* (Gábor Áron Ipari Szakképző Iskola tanára): A Borsodnádásdi Lemezgyár Járműkeréküzeme 1966–1990 között című dolgozata, amely jó példa arra, hogyan lehet interpretálni napjaink ipari vállalkozását.

II. helyezett *Dúl Lászlóné* (a hangonyi általános iskola pedagógusa): Hangony őstörténete a honfoglalástól az 1600-as évekig című munkája. A dolgozat egy lehetséges kiváló helytörténeti tankönyv alapja lehet.

Vozár Gyuláné tanár átveszi az elismerést Malinkó János ügyosztályvezetőtől

A III. helyezést érdemelte ki *iff. Vass Tibor* (előadó): Sportpályák és tornacsarnokok című munkája. Bemutatja Ózd város sportlétesítményeit és sportjának múltját, jelenét.

Az elismeréseket, jutalmakat Malinkó János, ügyosztályvezető adta át a pályaművek készítőinek és azoknak, akik ehhez segítséget nyújtottak. A felkészítő tanárok névsora: *Galkóné Szabó Mária, Konczné Varga Edit, Talián Zoltán, Tuzáné Mák Zsuzsanna.*

Kerékgyártó Mihály